

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

Кафедра медицини катастроф та військової медицини

СИЛАБУС

Основи тактичної медицини

обов'язкова дисципліна

рівень вищої освіти
галузь знань
спеціальність
кваліфікація освітня
кваліфікація професійна
освітньо-професійна програма
форма навчання
курс(и) та семестр(и) вивчення
навчальної дисципліни

другий (магістерський) рівень вищої освіти
22 «Охорона здоров'я»
225 «Медична психологія»
магістр медичної психології
лікар-психолог
Медична психологія
денна
II курс III семестр, II курс зі скороченим
нормативним терміном навчання, IV семестр

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові викладачів, науковий ступінь, учене звання	Карамішев Дмитро Васильович, к.мед.н., доктор наук з державного управління, професор; Гордієнко Людмила Петрівна, к.мед.н., доцент; Рожнов Валерій Георгійович, к.мед.н., Кока Володимир Миколайович, доктор філософії галузі знань 222 Медицина Моїсєєва Наталія Віталіївна, к.мед.н.
Профайл викладачів	https://medcat.pdmu.edu.ua
Контактний телефон	+380963041791
E-mail:	medcat@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті університету	https://medcat.pdmu.edu.ua

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів/годин – 3 кредити ЄКТС/ 90 годин, із них:

Лекції (год) – 8 год.

Практичні (год) – 40 год.

Самостійна робота (год) – 42 год.

Вид контролю – підсумковий модульний контроль (ПМК).

Політика навчальної дисципліни

Політика навчальної дисципліни «Основи тактичної медицини» базується на політиці Полтавського державного медичного університету відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Полтавському державному медичному університеті (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/0nrGNrEzksWWytpXV8j05INcg9wbyVjkYx9FrBYY.pdf); Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти та співробітників Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/sections_nv/docs_links/Sj670MBVmC9qGVuTmHU8k9ZGKuX3DlzIwRNR8pBu.pdf); Правил внутрішнього розпорядку для студентів Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/OaN2nwysLPFAUDRvuDPvFSpzM1j9E9CwQQkgr93b.pdf).

Вивчення навчальної дисципліни «Основи тактичної медицини» є практично-орієнтованим, тому формування професійних навичок відбувається на практичних заняттях, що проходять на базі симуляційного центру ПДМУ з використанням симуляційних технологій.

Кожен здобувач вищої освіти під час проведення практичних занять повинен:

- ✓ дотримуватись правил техніки безпеки;
- ✓ вимикати мобільний телефон (за виключенням інтерактивних занять);
- ✓ дотримуватись академічної доброчесності, що передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторного проходження оцінювання (відпрацювання теми пропущеного заняття або незадовільної оцінки, ПМК).

Здобувачам вищої освіти забороняється порушувати графік навчального процесу і допускати невиконання навчального плану та індивідуального навчального плану без поважних на те причин.

Кафедра визнає результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти в порядку, визначеному Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Полтавському державному медичному університеті (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/fKBks6cPo5jzq0brID6eI7LKTEAcqmrjdjrewYFvL.pdf).

Кафедра використовує можливості таких універсальних навчальних платформ, як «Prometheus», «EdEra», працює з іншими LMS-системами, а також здійснює контроль самостійної роботи здобувачів та перевірку засвоєного навчального матеріалу за допомогою Google Classroom.

Опис навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна «Основи тактичної медицини» закладає основи теоретичних знань та практичних навичок з тактичної допомоги на полі бою за сучасними військово-медичними стандартами, володіння алгоритмами

організації надання медичної допомоги та лікувально-евакуаційного забезпечення, опанування навичок надання домедичної допомоги в бойових умовах, медичної допомоги, медичного сортування та евакуації поранених та хворих на догоспітальному етапі.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна «Основи тактичної медицини» базується на вивченні здобувачами вищої освіти ОК згідно навчального плану.

Опанування навчальної дисципліни «Основи тактичної медицини» закладає основи теоретичних та практичних знань для організації медичного забезпечення військ (сил) за сучасними військово-медичними стандартами на етапах медичної евакуації, відповідно до навчальних дисциплін за програмою підготовки офіцерів запасу.

Мета та завдання навчального освітнього компонента:

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи тактичної медицини» є ознайомлення здобувачів вищої освіти із метою та завданнями тактичної допомоги на полі бою, основними етапами лікувально-евакуаційного забезпечення та надання медичної допомоги під час бойових дій, опанування навичками надання домедичної допомоги в бойових умовах, сучасним алгоритмам медичної допомоги на догоспітальному етапі, медичного сортування та евакуації поранених та хворих відповідно до військово-медичних стандартів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи тактичної медицини» є формування у здобувачів вищої освіти знань, умінь та практичних навичок з основ тактичної медицини та безпеки, володіння алгоритмами надання домедичної допомоги пораненим в бойових умовах, медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі в умовах бойових дій та за умов надзвичайних ситуацій, організації лікувально-евакуаційного забезпечення військ (сил), проведення заходів щодо організації індивідуальної, групової і колективної безпеки, забезпечення та застосування засобів індивідуального захисту в бойових умовах.

Компетентності та результати навчання згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна:

Компетентності згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна.

Інтегральна: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми медичної психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні:

Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел із застосуванням інформаційних та комунікаційних технологій.

Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Здатність приймати обґрунтовані та фахові рішення.

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

- *Спеціальні (фахові, предметні):*

Здатність до збирання та критичного опрацювання, аналізу та узагальнення медичної та психологічної інформації з різних джерел.

Здатність до формулювання повного функціонального діагнозу та/або діагностичного формулювання в т.ч. реєстр-синдрому з урахуванням оцінки фізичного, психічного розвитку, клінічного діагнозу та диференційної діагностики.

Здатність до вибору оптимальних методів та проведення клінічної/психологічної діагностики пацієнта.

Здатність до оцінювання результатів діагностики, лабораторних та інструментальних досліджень, проведення психологічного дослідження, аналізу, систематизації, оцінювання психометричних та психодіагностичних методик, формулювання аргументованих висновків та рекомендацій.

Здатність до планування, організації та здійснення психологічного дослідження, використання валідного і надійного психодіагностичного інструментарію, аналізування та систематизації одержаних результатів, формулювання аргументованих висновків та рекомендацій.

Здатність до здійснення психологічної реабілітації із застосуванням спеціальних методик.

Здатність до проведення експертної оцінки психологічного стану людини та експертизи працездатності.

Програмні результати навчання згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна:

Обирати та застосовувати надійний діагностичний та психодіагностичний інструментарій.

Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження, критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки, представляти результати власних досліджень усно / письмово для поінформованої аудиторії.

Визначати попередній клінічний/психологічний/патопсихологічний діагноз, функціональний стан, здійснювати диференційну діагностику у відповідності до сучасних класифікаторів захворювань.

Застосовувати основні форми і методи психокорекції і психотерапії.

Розробляти моделі, стратегії, план дій щодо надання допомоги.

Вести медичну документацію згідно вимог чинного законодавств та стандартів.

Відшуковувати необхідну інформацію у професійній та науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати цю інформацію, застосовувати її для вдосконалення професійної практики.

Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження, спрямовані на отримання нових знань та/або створення нових технологій у сфері медичної психології.

Результати навчання для дисципліни:

по завершенню вивчення навчальної дисципліни «Основи тактичної медицини» здобувачі вищої освіти повинні:

знати: поняття, сутність, основні принципи та алгоритми Tactical Combat Casualty Care, домедичної допомоги в умовах бойових дій та за умов надзвичайних ситуацій; медичної допомоги на догоспітальному етапі; основні компоненти організації системи медичного забезпечення та засоби індивідуального захисту; правила особистої та колективної безпеки та реагування на виникнення стресових ситуацій в екстремальних умовах.

вміти: оглядати місце події в бойових і небойових умовах; проводити первинний огляд постраждалого; визначати ознаки критичної кровотечі та порушення дихальних шляхів, інших бойових та небойових ушкоджень; надавати домедичну допомогу при гострих зовнішніх кровотечах, порушеннях прохідності дихальних шляхів, пораненнях та ушкодженнях, термічних і хімічних ураженнях, інших невідкладних станах; заповнювати первинну медичну та іншу супроводжувальну документацію на постраждалих; володіти: алгоритмами надання домедичної допомоги на різних етапах в бойових умовах; навичками надання домедичної допомоги постраждалим і пораненим при основних невідкладних станах; адаптації, прийняття обґрунтованих рішень та дії в екстремальних ситуаціях; навичками міжособистісної взаємодії в малих тактичних групах; запобігання стресовим ситуаціям та психологічним розладам.

Тематичний план лекцій із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції

№о п/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль «Основи тактичної медицини»		
	Основи тактичної медицини. Міжнародна концепція TCCC (Tactical Combat Casualty Care). Тактичне медичне спорядження. Тактична медицина та підготовка особового складу Збройних Сил України. Міжнародні концепції та спроможності медичної допомоги пораненим відповідно до стандартів НАТО. Імперативи тактичної медицини та принципи допомоги пораненим в умовах бойових дій. Етапи надання домедичної допомоги пораненим в бойових умовах. Тактичне медичне спорядження та правила поводження з ним. Засоби тактичного бойового догляду.	2
	Тактична допомога в бойових умовах (Фази: I CUF; II TFC). Зупинка і контроль масивних кровотеч.	2

	Огляд постраждалого. Алгоритм MARCH. Допомога пораненому та безпека в бойових умовах під вогнем (Фаза I CUF). Огляд постраждалого за алгоритмом CABCS. Визначення рівня свідомості за шкалою AVPU. Застосування джгута (турнікету) (Combat Application Tourniquet, CAT) при масивних кровотечах під вогнем у порядку само і взаємодопомоги. Зупинка кровотечі з використанням пристрою типу iTClamp. Тактична польова допомога (Фаза II TFC). Допомога в зоні тактичного укриття за алгоритмом MARCH. Зупинка та контроль масивних кровотеч в тактичних умовах. Конверсія кровоспинного турнікету. Контроль кровотеч за допомогою гемостатичних засобів.	
	Забезпечення прохідності дихальних шляхів і відновлення дихання. Циркуляція. Бойові травми. Рани та ушкодження. Алгоритм PAWS. Забезпечення прохідності дихальних шляхів та відновлення дихання за алгоритмом MARCH A - (Airway). Ускладнення дихання та допомога за алгоритмом MARCH R - (Respiration). Кровообіг (CIRCULATION) за алгоритмом MARCH. Геморагічний шок. Попередження гіпотермії. Уражаюча дія та наслідки застосування: вогнепальної зброї; зброї вибухової дії; запалювальних речовин. Бойові травми. Поранення та ушкодження голови та ока. Травматичний шок. Алгоритм P.A.W.S. Знеболювання (P). Антибіотики (A). Рани (W) та ушкодження. Асептика і антисептика.	2
	Медична евакуація та медичне сортування поранених в бойових умовах. Організація медичної служби та медичного забезпечення військових підрозділів. Евакуація поранених та етапи медичної евакуації. Організація та проведення медичної евакуації. Медичне сортування: сутність, види та особливості. Сортувальні ознаки і категорії. Групи пріоритету для медичного сортування. Правила сортування. Основи організації медичного забезпечення. Лікувально-евакуаційне забезпечення військ. Структура та завдання медичної служби механізованої бригади. Організаційні принципи роботи стабілізаційного пункту.	2
Разом		8 годин

Тематичний план семінарських занять із зазначенням основних питань, що розглядаються на семінарському занятті.
Теми семінарських занять програмою не передбачені.

**Тематичний план практичних занять із зазначенням основних питань,
що розглядаються на практичному занятті**

№з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль «Екстрена тактична медична допомога»		
1	Основи тактичної медицини. Принципи ТССС (Tactical Combat Casualty Care). Тактична медицина та підготовка особового складу Збройних Сил України. Міжнародні концепції та спроможності медичної допомоги пораненим відповідно до стандартів НАТО. Імперативи тактичної медицини та принципи допомоги пораненим в умовах бойових дій. Етапи надання домедичної допомоги пораненим в бойових умовах.	2
2	Тактичне медичне спорядження. Індивідуальні й групові засоби бойового догляду. Тактичне медичне спорядження та правила поводження з ним. Групове тактичне медичне спорядження та його комплектації. Правило комплектування індивідуальної тактичної аптечки (BRIG 4x4). Навички та засоби тактичного бойового догляду Тактичне спорядження для евакуації поранених.	2
3	Допомога у бойових умовах під вогнем (Фаза I CUF). Катастрофічні кровотечі та застосування джгутів. Загальні принципи та правила допомоги пораненому та безпеки в бойових умовах під вогнем. Огляд постраждалого за алгоритмом CABС та визначення рівня свідомості за шкалою AVPU. Застосування джгута (турнікету) (Combat Application Tourniquet, CAT) при масивних кровотечах під вогнем. Тимчасова зупинка кровотечі в червоній зоні у порядку само і взаємодопомоги. Зупинка зовнішньої кровотечі з використанням пристрою типу iTClamp.	2
4	Тактична польова допомога (Фаза II TFC) і алгоритм MARCH. Контроль масивних кровотеч у тактичних умовах. Фаза II: Тактична польова допомога (TFC – Tactical Field Care) та заходи безпеки. Допомога в зоні тактичного укриття за алгоритмом MARCH. Поняття, ознаки та способи зупинки зовнішніх критичних кровотеч. Контроль масивних кровотеч і застосування джгута (турнікету) для зупинки кровотечі в тактичних умовах. Зупинка кровотечі за допомогою еластичних гумових джгутів Есмарха та імпровізованих джгутів. Конверсія	2

	кровоспинного турнікету в зоні тактичного укриття (непрямої загрози). Контроль кровотеч за допомогою гемостатичної пов'язки (тампонування рани) та тиснучої пов'язки (бандажу).	
5	Прохідність дихальних шляхів і відновлення дихання в тактичних умовах. Контроль та забезпечення прохідності дихальних шляхів та відновленням дихання. Забезпечення прохідності дихальних шляхів та відновлення дихання за алгоритмом MARCH A - (Airway). Прийоми для забезпечення прохідності дихальних шляхів. Назофаренгіальний повітровід: техніка введення. Виконання штучної вентиляції легень. Переведення пораненого в стабільне положення. Протидія ускладненням дихання, що загрожують життю. Ускладнення дихання та допомога за алгоритмом MARCH R - (Respiration). Відкритий пневмоторакс: причини та особливості надання допомоги. Напружений пневмоторакс: ознаки та особливості надання допомоги. Виконання пункційної декомпресії грудної клітини при напруженому пневмотораксі.	2
6	Циркуляція. Геморагічний шок. Попередження гіпотермії. Моніторинг за алгоритмом MARCH. Внутрішня кровотеча. Причини, види і ознаки, допомога. Кровообіг (CIRCULATION) за алгоритмом MARCH. Геморагічний шок, причини виникнення та клінічна картина. Ступені та оцінювання шоку. Об'єм циркулюючої крові. Шоковий індекс. Надання екстреної медичної допомоги пораненим з геморагічним шоком. Попередження гіпотермії. Контроль і спостереження за алгоритмом MARCH.	2
7	Бойові травми. Уражаюча дія та наслідки застосування сучасної зброї. Бойові травми мінно-вибухової дії та їх особливості. Уражаюча дія та наслідки застосування вогнепальної зброї. Уражаюча дія звичайної зброї вибухової дії. Уражаюча дія запалювальних речовин. Втрати особового складу військ в умовах бойових дій. Наслідки використання сучасної зброї та вплив на характер уражень.	2
8	Травми голови та ока. Поранення живота. Травматичний шок. Травми та ушкодження голови. Поранення та ушкодження ока. Поранення та ушкодження живота. Травматичний шок: перебіг та принципи надання допомоги. Знеболення пораненого для запобігання	2

	травматичного шоку.	
9	Алгоритм Р.А.W.S. Рани. Переломи. Ушкодження. Засоби іммобілізації. Алгоритм Р.А.W.S. Знеболювання (Р). Антибіотики (А). Рани (W) та ушкодження. Асептика і антисептика. Переломи та ушкодження. Засоби іммобілізації. Шинування (S). Ушкодження хребта і тазу: іммобілізація і транспортування.	2
10	Термічні та хімічні ураження. Крайні температури. Опіки, класифікація, загальні ознаки, правила, особливості. Допомога при термічних опіках, термоінгаляційних ураженнях, гіпертермії. Допомога при хімічних опіках, ураженнях лугами і кислотами. Допомога при відмороженнях, траншейній стопі, замерзанні.	2
11	Бойові вогнесуміші. Отруєння. Допомога при ураженнях, що викликані бойовими вогнесумішами, напалмом. Отруєння. Отруєння: загальні ознаки, правила, особливості. Допомога при отруєннях грибами, харчових отруєннях невідомого походження. Ботулізм. Допомога при отруєннях похідними нафти і газу, невідомими психотропними речовинами. Допомога при отруєннях бойовими газами не смертельної дії.	2
12	Медична евакуація поранених в бойових умовах. Евакуація поранених та етапи медичної евакуації. Організація та проведення медичної евакуації. Планування евакуації та оцінка факторів ризику. Підготовка до евакуації. Комунікація та документація. Етапність надання медичної допомоги пораненим та травмованим в порядку цивільно-військової взаємодії.	2
13	Медичне сортування поранених на етапі медичної евакуації. Медичне сортування: сутність та особливості. Види медичного сортування. Сортувальні ознаки. Сортувальні категорії. Групи пріоритету для медичного сортування. Правила сортування та роль бійця рятувальника.	2
14	Організація медичної служби та медичного забезпечення військових підрозділів. Основи організації медичного забезпечення військ. Лікувально-евакуаційне забезпечення військ. Структура та завдання медичної служби механізованої бригади. Організаційні принципи роботи медичного пункту батальйону. Планування та оцінка медичного забезпечення механізованої бригади. Визначення потреб медичного забезпечення відповідно до санітарних втрат. Сучасні ознаки та особливості умов функціонування	2

	медичної служби.	
15	Організація роботи медичного персоналу на посту роти (взводу), посту санітарного транспорту. Медичний пост роти (взводу), пост санітарного транспорту. Функціональні обов'язки бойових медиків роти (взводу). Завдання та обов'язки санітарів за функціональним призначенням. Особливості роботи стрільців-санітарів (бойових рятувальників). Розшук поранених під час обстеження поля бою. Обов'язки санітарів, що виконують функції санітарів-носіїв.	
16	Тактична допомога та безпека в бойових умовах. Допомога при невідкладних станах екзогенного походження. Тактична безпека і дії у малих тактичних групах. Правила допомоги та безпеки, що рятують життя. Допомога та безпека при невідкладних станах та ураженнях в умовах бойових дій (ураження електричним струмом та блискавкою, утопленні).	2
17	Допомога при невідкладних станах ендогенного походження. Допомога та безпека при невідкладних станах ендогенного походження, викликаних гострими порушеннями серцево-судинної системи, внутрішніх органів і систем, порушеннями метаболічних процесів. Гостре порушення серцевого та мозкового кровообігу.	2
18	Реакції підвищеної чутливості на введення медичних препаратів. Причини виникнення реакцій підвищеної чутливості на зовнішні чинники та введення медичних препаратів, їх типи, механізми розвитку. Анафілактичний шок (анафілаксія). Набряк Квінке. Втрата свідомості. Колапс. Протоколи надання невідкладної допомоги в тактичних умовах.	2
19	Бойовий стрес, бойова втома і розлади поведінки. Стресостійкість. Розлади поведінки військовослужбовців під час ведення бойових дій. Поняття про бойовий стрес, бойову втому. Характерні ознаки бойового стресу. Допомога та заходи безпеки при бойовому стресі. Розпізнавання бойового стресу. Загальні правила допомоги при бойовому стресі. Критерії та принципи допомоги в залежності від ступеня важкості стресових реакцій.	2
20	Підсумковий модульний контроль знань	2
Разом		40

Самостійна робота

Опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять, програмою не передбачені.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	30
2	Підготовка до підсумкового модульного контролю	6
3	Опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять (перелік) 1. Спроможності стандартизації військово-медичного забезпечення у країнах - членах НАТО 2. Цивільно-військове співробітництво щодо організації медичного забезпечення військ (сил)	6
Разом		42

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання програмою не передбачені.

Перелік теоретичних питань для підготовки здобувачів вищої освіти до підсумкового модульного контролю.

Модуль «Основи тактичної медицини»

1. Основи тактичної медицини. Принципи TCCC (Tactical Combat Casualty Care).
2. Міжнародні концепції та спроможності медичної допомоги пораненим відповідно до стандартів НАТО.
3. Імперативи тактичної медицини та принципи допомоги пораненим в умовах бойових дій.
4. Етапи надання домедичної допомоги пораненим в бойових умовах.
5. Тактичне медичне спорядження. Індивідуальні й групові засоби бойового догляду.
6. Допомога у бойових умовах під вогнем (Фаза I CUF). Катастрофічні кровотечі та застосування джгутів.
7. Загальні принципи та правила допомоги пораненому та безпеки в бойових умовах під вогнем.
8. Тактична польова допомога (Фаза II TFC) і алгоритм MARCH. Контроль масивних кровотеч у тактичних умовах.
9. Фаза II: Тактична польова допомога (TFC – Tactical Field Care) та заходи безпеки.
10. Допомога в зоні тактичного укриття за алгоритмом MARCH.
11. Поняття, ознаки та способи зупинки зовнішніх критичних кровотеч.
12. Прохідність дихальних шляхів і відновлення дихання в тактичних умовах.
13. Ускладнення дихання та допомога за алгоритмом MARCH R - (Respiration).

14. Відкритий пневмоторакс: причини та особливості надання допомоги.
15. Напружений пневмоторакс: ознаки та особливості надання допомоги.
16. Внутрішня кровотеча. Причини, види і ознаки, допомога
17. Кровообіг (CIRCULATION) за алгоритмом MARCH.
18. Геморагічний шок, причини виникнення та клінічна картина. Ступені та оцінювання шоку.
19. Надання екстреної медичної допомоги пораненим з геморагічним шоком.
20. Гіпотермія. Загрози і наслідки гіпотермії. Запобігання гіпотермії.
21. Уражаюча дія та наслідки застосування сучасної зброї.
22. Бойові травми мінно-вибухової дії та їх особливості.
24. Травми та ушкодження голови .
25. Поранення та ушкодження ока.
26. Поранення та ушкодження живота.
27. Травматичний шок: перебіг та принципи надання допомоги. Знеболення пораненого для запобігання травматичного шоку.
28. Алгоритм P.A.W.S. Знеболювання (P). Антибіотики (A)
29. Рани (W) та ушкодження. Асептика і антисептик
30. Переломи та ушкодження. Засоби іммобілізації. Шинування (S)
31. Ушкодження хребта і тазу: іммобілізація і транспортування.
32. Опіки, класифікація, загальні ознаки, правила, особливості
33. Допомога при термічних опіках, термоінгаляційних ураженнях, гіпертермії
34. Допомога при хімічних опіках, ураженнях лугами і кислотами
35. Допомога при ураженнях, що викликані бойовими вогнесумішами, напалмом
36. Допомога при відмороженнях, траншейній стопі, замерзанні
37. Отруєння: загальні ознаки, правила, особливості
38. Допомога при отруєннях грибами, харчових отруєннях невідомого походження. Ботулізм
39. Допомога при отруєннях похідними нафти і газу, невідомими психотропними речовинами
40. Допомога при отруєннях бойовими газами не смертельної дії
41. Евакуація поранених та етапи медичної евакуації
42. Організація та проведення медичної евакуації
43. Планування евакуації та оцінка факторів ризику
44. Підготовка до евакуації. Комунікація та документація
45. Етапність надання медичної допомоги пораненим та травмованим в порядку цивільно-військової взаємодії.
47. Медичне сортування: сутність та особливості.
48. Види медичного сортування. Сортувальні ознаки. Сортувальні категорії. Групи пріоритету для медичного сортування.
49. Правила сортування та роль бійця рятувальника.
50. Основи організації медичного забезпечення військ
51. Лікувально-евакуаційне забезпечення військ. Види медичної допомоги в системі лікувально-евакуаційного забезпечення.
52. Структура та завдання медичної служби механізованої бригади

53. Організаційні принципи роботи медичного пункту батальйону
 54. Планування та оцінка медичного забезпечення механізованої бригади.
 56. Медичний пост роти (взводу), пост санітарного транспорту.
 57. Функціональні обов'язки бойових медиків роти (взводу).
 58. Завдання та обов'язки санітарів за функціональним призначенням
 59. Особливості роботи стрільців-санітарів (бойових рятувальників)..
 60. Розшук поранених під час обстеження поля бою.
 61. Обов'язки санітарів, що виконують функції санітарів-носіїв.
 62. Тактична безпека і дії у малих тактичних групах.
 63. Правила допомоги та безпеки, що рятують життя.
 64. Допомога та безпека при невідкладних станах та ураженнях в умовах бойових дій (ураження електричним струмом та блискавкою, утопленні).
 65. Допомога при невідкладних станах ендогенного походження, викликаних гострими порушеннями серцево-судинної системи.
 66. Допомога при невідкладних станах ендогенного походження, викликаних гострими порушеннями внутрішніх органів і систем.
 67. Реакції підвищеної чутливості на введення медичних препаратів.
- Протоколи надання невідкладної допомоги в тактичних умовах.
68. Бойовий стрес, бойова втома і розлади поведінки.
 69. Допомога та заходи безпеки при бойовому стресі.

Перелік практичних навичок до підсумкового модульного контролю.

Модуль ««Основи тактичної медицини»»

1. Проведення первинного огляду пораненого, оцінка стану пораненого.
2. Зупинка кровотечі з ран шиї.
3. Зупинка кровотечі з рани тулуба.
4. Зупинка кровотечі з ран кінцівок.
5. Зупинка кровотечі з ран верхньої кінцівки (взаємодопомога).
6. Зупинка кровотечі з ран нижньої кінцівки(взаємодопомога).
7. Зупинка кровотечі за допомогою спеціальних джгутів(самодопомога).
8. Волочіння пораненого однією особою в положенні лежачи.
9. Волочіння пораненого двома особами.
10. Евакуація поранених із сектору обстрілу до сектору укриття.
11. Проведення серцево-легеневої реанімації.
12. Переведення пораненого в стабільне положення.
13. Накладання пов'язки з повітря-непроникної тканини при пораненні грудної клітки(спеціальної оклюзійної пов'язки при пневмотораксі).
14. Проведення декомпресії грудної клітки за допомогою голки при пневмотораксі напругті.
15. Накладання джгута на кінцівки.
16. Накладання пов'язки на голову.
17. Накладання пов'язки на живіт.
18. Оцінка параметрів рани.
19. Зупинка кровотечі з рани тулуба за допомогою гемостатичних засобів (само- та взаємодопомога).

20. Зупинка кровотечі з рани кінцівки за допомогою спеціальних перев'язувальних пакетів (само- та взаємодопомога).
21. Надання медичної допомоги при травматичних ушкодженнях опорно-рухової системи в бойових умовах.
22. Проведення іммобілізації шиї, хребта та кінцівок.
23. Проведення евакуації пораненого.
24. Проведення медичного сортування.
25. Заповнення медичної картки пораненого.
26. Проведення підготовки до евакуації. Запобіжні заходи. Закріплення крапельниць та іншого обладнання під час евакуації.
27. Використання шийних комірців.
28. Заповнення запиту на медичну евакуацію.
29. Проведення обстеження і оцінювання стану пораненого та хворого.
30. Визначати стан життєво-важливих функцій організму.
31. Проведення базового реанімаційного комплексу.
32. Проведення відновлення прохідності дихальних шляхів.
33. Проведення серцево-легеневої реанімації. Інтенсивна терапія пораненим та хворим на догоспітальному етапі.
34. Знати особливості сучасних вогнепальних поранень.
35. Знати види та принципи дії вогнепальної зброї.
36. Знати типи та особливості застосування мінно-вибухових пристроїв.
37. Володіти навичками запобігання ризикам і розпізнавання мінно-вибухових пристроїв.
38. Знати алгоритми дій у разі виявлення мінно-вибухових пристроїв
39. Знати види та особливості зброї масового ураження.
40. Володіння засобами індивідуального захисту від зброї масового ураження.
41. Надання невідкладної допомоги пораненим при загрозі розвитку невідкладних станів, спричинених гострими порушеннями серцевого та мозкового кровообігу.
42. Розпізнавання причин виникнення реакцій підвищеної чутливості на зовнішні чинники та введення медичних препаратів, їх типів.
43. Надання невідкладної допомоги при анафілактичному шоці, набряку Квінке, втраті свідомості, колапсі.
44. Надання невідкладної допомоги військовослужбовцям з ознаками бойового стресу різного ступеню.

Методи навчання

Лекція;
Проблемна лекція;
Лекція-дискусія;
Самонавчання;
Конференція, бесіда;
Пояснення;
Демонстрації;
Консультації;
Практичні роботи;

Ділова гра;
Практико-орієнтований кейс-метод;
Мозкова-атака;
Симуляційне навчання.

Форми та методи оцінювання

Поточний контроль;
Усне опитування;
Письмовий контроль;
Метод тестів відкритої і закритої форми;
Самоконтроль;
Метод самооцінки;
Підсумковий модульний контроль.

Система поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям з кожної теми. При оцінюванні засвоєння кожної теми модуля здобувачу другого (магістерського) рівня вищої освіти виставляється оцінка за чотирибальною (традиційною) шкалою з урахуванням стандартизованих, узагальнених критеріїв оцінювання знань здобувачів вищої освіти (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/0nrGNrEzksWWytpXV8j05INcg9wbyVjkYx9FrBYY.pdf). Оцінка успішності є інтегрованою (оцінюються всі види роботи здобувача вищої освіти, як при підготовці до заняття, так і під час заняття) за критеріями, які доводяться до відома здобувачів вищої освіти на початку вивчення дисципліни.

Конвертація оцінки за традиційною 4-бальною шкалою у багатобальну (максимум 120 балів) конвертовану сумарну оцінку поточної успішності за модуль проводиться лише після поточного заняття, яке передуює підсумковому модульному контролю. Конвертація проводиться за наступним алгоритмом:

- а) підраховується середня оцінка здобувача вищої освіти за традиційною 4-бальною шкалою, отримана протягом поточних занять, що належать до даного модулю (з точністю до сотих балу);
- б) для одержання конвертованої багатобальної сумарної оцінки поточної успішності за модуль середня оцінка, отримана за традиційною 4-бальною шкалою, помножується на коефіцієнт 24. Винятком є випадок, коли середня за традиційною 4-бальною шкалою оцінка становить 2 бали. В цьому разі здобувач вищої освіти отримує 0 балів за багатобальною шкалою;
- в) середній бал поточної успішності розраховується на загальну кількість занять у модулі.

Мінімальна конвертована сума балів поточної успішності для всіх модулів дисципліни складає 72 бали.

Здобувачі вищої освіти, які під час вивчення модуля мали середній бал поточної успішності від 4,50 до 5,0 звільняються від складання ПМК і автоматично (за згодою) отримують підсумкову оцінку відповідно до уніфікованої таблиці відповідності балів за поточну успішність, балам за

ПМК та традиційній чотирьохбальній оцінці (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/0nrGNrEzksWWytpXV8j05INcg9wbyVjkYx9FrbEY.pdf), при цьому присутність здобувача освіти на ПМК є обов'язковою. У разі незгоди з оцінкою, зазначена категорія здобувачів вищої освіти складає ПМК за загальними правилами.

До підсумкового модульного контролю допускаються здобувачі освіти, що відвідали всі заняття (або відпрацювали пропущені заняття у встановленому порядку) і набрали конвертовану суму балів, не меншу за мінімальну – 72 бали. Якщо за результатами поточної успішності здобувач вищої освіти набрав 72 бали, він допускається до складання ПМК.

Форма проведення підсумкового модульного контролю включає контроль теоретичної і практичної підготовки. Перелік питань до ПМК доводиться до здобувачів вищої освіти на початку вивчення ОК.

Результат ПМК оцінюється у балах і в традиційну 4-бальну оцінку не конвертується. Максимальна кількість балів ПМК складає 80 балів. Мінімальна кількість балів ПМК, при якій контроль вважається складеним складає 50 балів. Максимальна кількість балів за модуль складає 200 балів (з них до 120 балів за поточну успішність). Оцінка за модуль визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності у балах та оцінки підсумкового модульного контролю також у балах, що виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків визначених програмою дисципліни. Здобувач вищої освіти, який за результатами складання ПМК отримав результат менший за 50 балів, зобов'язаний пройти повторне складання ПМК згідно з графіком не більше 2-х разів. За умов порушення здобувачем вищої освіти правил академічної доброчесності результати оцінювання, отримані під час складання ПМК здобувачу вищої освіти за відповідь виставляється оцінка «незадовільно».

У разі незгоди здобувача вищої освіти з оцінкою, отриманою за ПМК, здобувач вищої освіти має право подати апеляцію (у відповідності до «Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти» (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/8Egpm18X2hOVGI4OURn5Agzgijwbb6RhYwFXPhHuB.pdf)).

Отримані бали за модуль науково-педагогічний працівник виставляє у «Відомість підсумкового модульного контролю» та індивідуальний навчальний план студента.

Методичне забезпечення

1. Силабус.
2. Список рекомендованої літератури.
3. Матеріали для контролю знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти: тести різних рівнів складності; ситуаційні задачі; симуляційні сценарії.
4. Мультимедійні презентації лекцій.
5. Алгоритми відпрацювання практичних навичок.
6. Підбірка відеоматеріалів.

Рекомендована література

Базова:

1. Карамішев Д., Гордієнко Л. Тактична медицина та безпека в умовах бойових дій: навч. посіб. Львів : «Магнолія 2006», 2023. – 320 с.
2. Гордієнко Л.П., Шепітько К.В., Рожнов В.Г., Полив'яна О.А. Домедична допомога, підтримка життєдіяльності потерпілого при зупинці дихання і кровообігу : навч. посіб. Полтава: ФОП Петренко І. М., 2022. – 144 с.
3. Організація медичного забезпечення військ: підручник / Бадюк М.І. та ін.; за ред. В.В. Паська. Київ: КНТ, 2022. 430 с.
4. Перша екстрена і тактична медична допомога на догоспітальному етапі: навч. посіб. ; за ред. В.С. Тарасюка. – 4-е вид., стер. – К.: ВСВ «Медицина», 2021. – 504 с.

Допоміжна:

1. Управління повсякденною діяльністю медичної служби: Підруч. для слухачів Укр. військово-мед. акад. / М.І. Бадюк, В.В. Солярик, Т.А. Бібік, М.В. Матвійчук, О.О.Ляшенко // За ред. М.І. Бадюка. - Вид. 2-ге, перероб. і допов. - Київ: Чалчинська Н.В., 2020. - 507 с.
2. Екстрена та невідкладна медична допомога. Том І: допомога травмованим на догоспітальному етапі: національний підручник / В.О. Крилюк, С.О. Гур'єв, Г.В. Загорій, А.А. Гудима, Н.І. Іскра та ін. – Київ. – 2017. – 504 с.
3. Екстрена медична допомога (догоспітальні протоколи): посібник // за редакцією професора О.В. Богомолець, професора Г.Г. Рощина. – К.: Юстон, 2016. – 212 с.
4. Домедична допомога в екстремальних ситуаціях та медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях: навч. посібник / Гринзовський А.М., Волянський П.Б., Колашченко С.І. – К.: СКІФ, 2023. – 216 с.
5. Підручник тактичної бойової допомоги потерпілим. Київ: Центр учбової літератури, 2022. — 124 с.

Інформаційні ресурси:

1. Про затвердження Воєнно-медичної доктрини України : Постанова Кабінету Міністрів України від 31.10.2018 р. № 910. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/910-2018-%D0%BF#Text>
2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання екстреної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі в умовах бойових дій/воєнного стану : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 15.03.2022 № 488. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0488282-22#Text>
3. Рекомендації з тактичної допомоги пораненим в умовах бойових дій для медичного персоналу (Tactical Combat Casualty Care Guidelines for Medical Personnel) 15 грудня 2021. https://drive.google.com/file/d/1S1JorF4rsB_XcZkPFxPltzT01o2i_IVo/view?fbclid=IwAR2XT9BqRuitt9q6cbYtH0GrSdPSn8SM_dYZGrHmSSnnIzKg2xaTl-FQ1pg&pli=1

4. Тактична медицина : курс ПМД он-лайн. URL: <http://1staidplast.org.ua/tccc-%D1%82%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0-%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%86%D0%B8%D0%BD%D0%B0/>

5. Defense Health Agency Health.Mil. URL: <https://www.health.mil>

Розробники:

Карамишев Дмитро Васильович, - професор кафедри медицини катастроф та військової медицини, к.мед.н., доктор наук з державного управління, професор;

Гордієнко Людмила Петрівна – завідувач кафедри медицини катастроф та військової медицини, к.мед.н., доцент.

Моїсєєва Наталія Віталіївна – викладач закладу вищої освіти кафедри медицини катастроф та військової медицини, к.мед.н.